

Γιος του Ωκεανού και της Τηθής, ο θεός Πηνειός τριγυρνούσε στις πλαγιές της Πίνδου, όταν είδε την όμορφη νύμφη Κρέουσα και την ερωτεύτηκε. Έσμιξαν και η Κρέουσα του χάρισε τρία παιδιά. Τον Ανδρέα, τον Υφέα και τη Στίλβη. Ο Ανδρέας κατέβηκε στην Βοιωτία, σε μια περιοχή που την είπαν Ανδρηίδα (μετέπειτα Ορχομενό), ο Υφέας έγινε βασιλιάς της Θεσσαλίας, ενώ η Στίλβη μεγάλωνε κι ομόρφαινε. Την είδε ο Απόλλωνας, την ερωτεύτηκε και πλάγιασε μαζί της. Του έκανε γιο τον Λαπίθη και, κατά μια εκδοχή, τον Κένταυρο που, κατά την πιο ισχυρή άποψη άλλων είχε πατέρα.

Ο Λαπίθης έγινε γενάρχης ολόκληρου λαού που απλώθηκε στον Ελλαδικό χώρο. Και από αυτόν, Λαπίθες λογίζονταν και οι απόγονοι όλων των παιδιών του Πηνειού. Έδρασαν στην Ανατολική Θεσσαλία αλλά και στην Αττική (ο Μιχάλης Σακελλαρίου παραθέτει ονόματα πλήθους οικογενειών Λαπιθών που δραστηριοποιήθηκαν, κυρίως στην περιοχή του Μαραθώνα), την Ηλεία, την Κορινθία και την κοιλάδα του Ευρώτα στη Λακωνία αλλά και σε νησιά του Αιγαίου. Με αυτούς συνδέεται η εξάπλωση της αιολικής διαλέκτου.

Ο βασιλιάς των Λαπιθών, Υφέας, το δεύτερο παιδί του Πηνειού και της Κρέουσας, απέκτησε δυο κόρες, την Θεμιστώ και την Κυρήνη. Η Θεμιστώ έμελλε να παντρευτεί τον Αθάμα, γιο του Αίολου και να του χαρίσει τέσσερις γιους (Λεύκωνα, Ερύθριο, Σχοινέα, Πτώο). Η άλλη του κόρη, η πανέμορφη κι αδάμαστη Κυρήνη, ζούσε στα δάση του Πηλίου, κυνηγώντας και βόσκοντας τα κοπάδια του πατέρα της.

Κάποια μέρα, καθώς η Κυρήνη περπατούσε στο αγαπημένο της δάσος άοπλη, ένα λιοντάρι όρμησε καταπάνω της. Η Κυρήνη κατάφερε να το αρπάξει από το λαιμό και να το πνίξει κάτω από το γεμάτο θαυμασμό βλέμμα του θεού Απόλλωνα που έτυχε να βρίσκεται κάπου εκεί και να την παρακολουθεί. Την αγάπησε. Έσπευσε στον Κένταυρο Χείρωνα που επίσης ζούσε στο Πήλιο, του εξομολογήθηκε τον έρωτά του για το κορίτσι και του ζήτησε να του πει όλα όσα ήξερε γι' αυτήν.

Το πώς ένας θεός και μάλιστα ο θεός της μαντικής χρειαζόταν να πάρει πληροφορίες από ένα Κένταυρο, είναι μια από τις απορίες που η μυθολογία γεννάει. Απλά, ο θρύλος μας έχει παραδοθεί από τον Ησίοδο, ο οποίος χρειαζόταν ένα πρόλογο για την αφήγησή του: Ο σοφός Χείρωνας προείπε τι ο θεός θα έκανε μαζί της.

Οπωσδήποτε, ο έρωτας του Απόλλωνα και της Κυρήνης ήταν αμοιβαίος. Ίσως, επειδή η Κυρήνη ήταν παλιά θεότητα που ταυτίστηκε με την Άρτεμη και, με την επικράτηση του Δωδεκάθεου, υποβιβάστηκε σε νύμφη.

Ο Απόλλωνας πήρε την αγαπημένη του από το Πήλιο και την πήγε στην Αφρική, όπου τους φιλοξένησε στα χρυσά παλάτια της η Λιβύη. Εκεί γεννήθηκε ο γιος τους, Αρισταίος, θεός παλιά των γεωργών και κτηνοτρόφων, που, με τη σειρά του, υποβιβάστηκε σε ήρωα των ιστορικών χρόνων. Αν και γεννημένος στην Αφρική, μεγάλωσε και ανατράφηκε στην Θεσσαλία, στο Πήλιο, με δάσκαλο τον Κένταυρο Χείρωνα.

Οι ερευνητές πιθανολογούν ότι η λατρεία του Αρισταίου ξεκίνησε από το Πήλιο κι απλώθηκε σε ολόκληρη τη χώρα με τη σειρά που ακολούθησαν οι κατοπινές περιπλανήσεις του. Ο Χείρωνας κατά μια εκδοχή, οι νύμφες και οι μούσες κατά μια άλλη, έμαθαν στον Αρισταίο πώς να καλλιεργεί αμπέλια κι ελιές, να παίρνει το μέλι από τα μελισσια, να αρμέγει το γάλα από τα κοπάδια, να φτιάχνει τυρί, να κατεργάζεται το μαλλί. Κι όλα αυτά, ο Αρισταίος δεν τα κράτησε για τον εαυτό του αλλά τα διδάξε στους ανθρώπους.

Κάποια στιγμή, ο Αρισταίος έβοσκε τα κοπάδια των μουσών στη Φθία, όταν τρομερή επιδημία χτύπησε τις Κυκλάδες. Οι Κυκλαδίτες προσέφυγαν στο μαντείο των Δελφών που τους παρέπεμψε στον Αρισταίο. Με αντάλλαγμα να του επιτρέψουν να μείνει στην Τζια, ο Αρισταίος πέρασε στο νησί, έστησε βωμό στην κορφή του βουνού και θυσίασε στον Δία τον Ικμαίο που στέλνει στους ανθρώπους τη δροσιά. Αμέσως σηκώθηκε άνεμος και καθάρισε την ατμόσφαιρα από τη μόλυνση που έφερνε θανατικό.

Μετά, ο Αρισταίος ξεκίνησε να περιπλανιέται στην Γη: Στην Αρκαδία, διδάξε τη μελισσοκομία και την εριουργία. Στην Κυρήνη (ελληνική αποικία στη Λιβύη, που κτίστηκε γύρω στα 600 π.Χ. και πήρε το όνομα της μητέρας του), φύτεψε το ιαματικό φυτό, σίλφιο, αργότερα κύριο εξαγωγικό προϊόν της περιοχής. Στη Σαρδηνία, ειρήνευσε τις εκεί αντιμαχόμενες άγριες φυλές. Στη Σικελία, λατρεύτηκε ως θεός. Από εκεί, πήγε στην Θράκη και εργάστηκε για την καθιέρωση της λατρείας του Διονύσου.

Από τη Θράκη, ο Αρισταίος πέρασε στις πλαγιές του βουνού Αίμος. Για λίγο, μάθαιναν γι' αυτόν. Μετά, χάθηκαν τα ίχνη του. Εξαφανίστηκε. Οι βόρειοι λαοί τον λάτρεψαν ως θεό, όπως και οι Έλληνες.

(τελευταία επεξεργασία, 21 Μαρτίου 2021)